

Jari Sinkkonen

Lastenpsykiatrian dosentti

LASTEN JA NUORTEN AUTTAMISJÄRJESTELMÄT TARVITSEVAT REMONTIN

Olen seurannut lähes viiden vuoden ajan erään lastensuojelun sijoittaman nuoren elämää. Olin hänen psykoterapeuttinsa yli kolme vuotta, ja olen jatkanut tukihenkilönä terapian päätyttyä.

Nuoren tarina on masentava. Hänet otettiin huostaan taaperoiässä vanhemmilta, joiden moninaiset ongelmat tekivät lapsen vastuullisesta hoitamisesta mahdotonta. Huostaanoton perusteet ovat kiistattomat, mutta myöhemmin olisi voitu toimia toisinkin. Sijoituspaikkoja on ollut tuskallisen monta.

Oli mukava perhekoti, joka oli tarkoitettu vain lyhytkestoisin sijoituksiin. Siellä odotettiin, että lapselle löydettäisiin pysyvä paikka. Jäähvyäiset olivat haikeat puolin ja toisin. Toisessa sijoituspaikassa pakka oli pahasti sekaisin, ja valvovat viranomaiset joutuivat puuttumaan sen moniin epäkohtiin ja laiminlyönteihin. Seurauksena oli kriisi, jonka jalkoihin lasten ja nuorten hyvinvointi jäi. Sitten nuoren tilannetta arvioitiin laitoksessa, jonka ikkunoista veti niin että minkään vällyn alla ei ollut tarpeeksi lämmintä. Arvioinnin perusteet ja käytetyt menetelmät jäivät hämäräksi.

Ei ole ihme, että nuoren turhautuminen on purkautunut raivokohtauksina. ”Mä oon ollu vaan jokin heittopussi”, nuori sopersi eräällä terapiatunnilla. Kun ympärillä on käsittämätön määrä vaihtuvia aikuisia, persoonallisuutta ja identiteettiä on vaikea rakentaa.

Huostaanoton ja sijoituksen pitäisi tarjota mahdollisuus luoda parempia ja kestävämpiä kiintymyssuhteita kuin biologisessa perheessä oli mahdollista. Lapsen pompotteleminen paikasta toiseen on omiaan ylläpitämään ja jopa pahentamaan oireita.

Auttajien joukossa on ollut monta vilpitöntä ja osaavaa ammattilaista. Kuitenkin usein juuri se aikuinen, johon nuori on alkanut kiintyä, onkin vaihtanut työpaikkaa ja hävinnyt hänen elämästään. Jokainen lähtö on tuntunut hylkäämiseltä. Kun niitä on paljon, syntyy kokemus arvottomuudesta.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijät tukeutuvat lasten- ja nuorisopsykiatreihin. Yhteistyö sujuu toisinaan hyvin, mutta monesti se ei suju ollenkaan. Tuntuu, että näiden toimijoiden lähestymistavat ja jopa kielellinen koodisto ovat erilaisia.

Olen työskennellyt sekä lastenpsykiatrian osastolla että lastensuojelujärjestössä. Sairaalassa olin päätöksenteon keskipisteessä, lastensuojelujärjestössä taas marginaalissa. Kun lastenkodista lähetettiin suunniltan oleva, riehuva nuori nuorisopsykiatrian poliklinikalle, hänet palautettiin ylimielisellä kommentilla: ”Lastensuojelun resurssipula ei ole meidän päänsärkymme”.

Tunnen nuorisopsykiatrian vaikean tilanteen. Aika vastaanotolle saadaan ehkä kuukausien päähän, ja vastassa on aina uusi lääkäri. Heihinkään ei voi syntyä luottamussuhdetta. Nuoren

kokonaistilanteesta ei kenelläkään ole käsitystä. Levottomuus ja impulsiivisuus nähdään yksinomaan adhd:n oireina, vaikka niitä selittävät myös varhainen turvattomuus ja hoidon puutteet. Hoito koostuu lääkityksen muuttelemisesta. Nuori sanoo jännittävänsä tapaamisia niin paljon, että ymmärtää korkeintaan puolet siitä, mitä puhutaan.

Eräs lastenkodin omaohjaaja esitti psykiatrin vastaanotolla näkemyksiä tuntemansa nuoren oireista ja käytöksestä. Häntä kehoitettiin säästämään spekulationsa lastenkodin kahvipöytäkeskusteluihin. Niillä ei siis ollut psykiatrin silmissä mitään arvoa. Kuitenkin juuri se aikuinen, joka viettää nuoren kanssa eniten aikaa, osaa kertoa siitä, miten arjessa selvittää, ja miten konflikteja ratkaistaan.

En arvostele ammattilaisia vaan systeemien ongelmia ja niiden keskinäistä kitkaa. Mietintöjä ja projekteja on tarpeeksi, esimerkiksi STM:n raportti *Toimiva lastensuojelu* vuodelta 2013. Nyt tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä. Niiden täytyy ylittää hallituskausien yli, ja niihin täytyy sisältyä lainsäädäntöä, ohjeistusta ja koulutusta. On kehitettävä erikoisosaamista, joka auttaa luomaan siltoja lastensuojelun ja psykiatrian välille.

Nyt puheena oleva nuori on sitkeää sorttia. Hän ei ole lannistunut, vaikka systeemin rattaat ovatkin ruhjoneet häntä. Hän on hauska ja vastavuoroinen keskustelija. Katse on suunnattu tulevaisuuteen, ja äskettäin alkanut koulutus kiinnostaa ja motivoi. Toisinkin olisi voinut käydä.